

HD 28/10-96 Ti år i glattcelle!

En samling av fotos overlatt til en avis, og noen smil avgitt til en vennlig kvinne han traff på gaten, jødisk som ham selv, ble en livsfarlig blanding for Mordechai Vanunu i London 1986. Kvinnen var nemlig agent for Israels hemmelige politi, Mossad, og bildene Vanunu hadde gitt til Sunday Times viste hele verden det som slett ikke var ukjent i militære kretser, nemlig at Israel hadde laget et assortert utvalg av ulike atomvåpen.

Vanunu lot seg lokke av en kjærlighetsweekend i Roma. Her ble han overmannet av flere Mossad-folk (klart mot internasjonal rett), tatt til Israel hvor han ble dømt til 18 års fengsel — i en hemmelig rettssak. Til pass for en som sviker sitt land, vil mange si. Spørsmålet er hvem som har sveket. Vanunu mente at Israels folk hadde rett til å vite at regjeringen bak ryggen på folket og parlamentet hadde innført et livsfarlig våpen i det høyeksplosive Midt-Østen.

Vanunu har betalt en uhyrlig høy pris for å følge sin samvittighet. Mandag 30. september har han sonet i 10 fulle år — isolert i en enecelle 2x3 meter, uten annen kontakt enn en vokter og en time med en bror, skilt med gitter, hver

2. uke. Behandlingen er i klar strid med internasjonale lover om tortur som Israel bryter. Isolasjonen begrunnes med frykt for at han vil røpe flere hemmeligheter. Men Vanunu var en underordnet tekniker. Han hadde fotos, men ingen ekspertkunnskap. Ikke i 1986 og langt mindre nå, ti år senere.

Under sin tale da han i fjor mottok Nobels fredspris holdt Joseph Rotblat Vanunu frem som et forbilde, slike «whistle-blowers» er viktige i hans planer for en atomvåpenfri verden... «han har lidd mer enn nok og må løslates», sier Rotblat. Statssekretær Egeland i UD sier at løslatelse vil være positivt for Oslo-prosessen. Vanunu støttes av en eneste israelsk politiker (Fr. Shulamit Aloni), som flere ganger har sagt at «Intet straffesystem gir et land rett til å drive et menneske inn i sinnssykdom».

Komiteer i flere land arbeider for å få Vanunu fri. I april 1996 sendte de en felles delegasjon til Jerusalem og i midten av oktober åpner en internasjonal Vanunu-konferanse i Tel Aviv. Under ledelse av Joseph Rotblat vil en imponerende liste av eksperter tale om juss, menneskeretter og atomnedrustning.

Skal mennesket overleve atomalderen, mener Rotblat, må lojaliteten overfor menneskeheten settes høyere enn overfor egen stat, og man bør plikte å rapportere om egen stats ulovlige atomvåpen. Vanunu handlet i godt samsvar med Nürnberg-prinsippene. Dette ble enda klarer da den internasjonale domstolen i Haag i sommer fastslo at atomvåpen har så svære virkninger at de ikke lar seg bruke innenfor «de grensene krigens folkerett setter for alle våpen, fortidens, nåtidens og fremtidens».

Fredrik S. Heffermehl

110217